

УДК 374.7
DOI 10.31654/2663-4902-2020-PP-2-102-108

Гіптерс З. В.

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
ORCID ID: 0000-0002-8307-929X (м. Львів, Україна), e-mail: gipterszina@gmail.com

МИХАЙЛО ГАЛУЩИНСЬКИЙ – УКРАЇНСЬКИЙ АНДРАГОГ

У статті досліджується діяльність Михайла Галущинського як андрагога в організації освіти дорослих на західноукраїнських землях у 20–30-х роках ХХ століття. В сучасних умовах актуальності набуває історико-педагогічний досвід з проблеми освіти дорослих як засобу, що сприяє виходу суспільства із складної соціально-економічної ситуації. До перспективних напрямів подальшого дослідження відносимо проблему застосування андрагогічних підходів у різних видах та формах освіти дорослих.

Ключові слова: андрагогіка, дорослі, Михайло Галущинський, індивідуальний підхід у вихованні, самоосвіта.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси в Україні викликали зміну економічних відносин і ціннісних орієнтацій, необхідність освоєння нових технологій, а також спричинили безробіття. Усе це вимагає оволодіння людиною новими знаннями, часто й зміни професії. Актуальності набувають проблеми освіти дорослих як засобу, що сприяє виходу суспільства із складної соціально-економічної ситуації. Навчання дорослих, як зазначено у Гамбурзькій декларації, "є одним з ключів, що відкривають двері в ХХІ століття. Це потужна концепція, що сприяє демократії, справедливості, рівності прав чоловіків і жінок, науковому, соціальному та економічному розвитку" [8]. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що останнім часом все більше наукових досліджень присвячується проблемам андрагогіки, серед яких, зокрема, становлення та розвиток андрагогіки (С. Вершловський, С. Змейов, Л. Лук'янова), концептуальні засади та підходи (М. Громкова, Н. Кочемасова, Л. Линевич, Н. Ничкало), особливості застосування андрагогічної моделі при підготовці спеціалістів (О. Баландіна, В. Маралова, В. Онушкін, Г. Філатова), підготовка андрагогів (С. Вершловський, С. Змейов, Ю. Калиновський). До найбільш ґрунтовних належать дослідження С. Брукфілда та М. Ноулза (США), П. Джарвіса (Велика Британія), Х. Гротхоффа та Ф. Пегтелера (Німеччина), Л. Турса (Польща), П. Фюрте (Швейцарія). Проте проблема становлення та розвитку андрагогіки залишається недостатньо вивченою. Завдяки діяльності німецького соціолога Ю. Розенштока з 1920 р. відбувається друге народження терміна "андрагогіка". Тому особливо вартісним є досвід минулого, вітчизняні та зарубіжні педагогічні традиції, що можуть стати важливим джерелом розвитку андрагогіки.

Видатні українські педагоги А. Волошин, М. Галущинський, Ю. Дзерович, К. Коберський, Д. Коренець, І. Лучишин, Ю. Павликовський, М. Росткович, С. Смаль-Стоцький, Е. Храпливий у статтях, наукових працях і методичних посібниках підкреслювали значення самоосвіти і самовиховання, економічної освіти, кооперації, комерції, підприємництва для господарського життя народу. Саме в кооперації, в колективній діяльності, але без тиску на особу і пригноблення особистої ініціативи вони вбачали шляхи захисту інтересів та морального удосконалення людини праці, поліпшення її добробуту, підвищення ефективності виробництва.

Михайло Галущинський (1878–1931) з повним правом належить до плеяди видатних українських педагогів як громадський і просвітній діяч, автор педагогічних праць і дослідник з проблем андрагогіки на західноукраїнських землях у 1920–1930 роках, директор гімназії "Рідної Школи" в Рогатині, під час Першої світової війни спочатку комендант УСС, пізніше – референт УСС при вищому командуванні австрійської армії; професор Українського таємного університету. У 1923–1931 рр. –

голова "Просвіти" у Львові і її почесний член; 1928–1930 рр. – сенатор і віцепрезидент польського сенату, згодом посол, автор низки праць на педагогічні теми [10, с. 352]. В радянський період ім'я М. Галущинського було віддане забуттю. Лише в 1990-х рр. дослідницькі праці про педагогічну та громадсько-просвітню діяльність Михайла Галущинського опублікували В. Качкан, В. Ковальчук, Р. Коритко, Б. Ступарик. Проблеми освіти дорослих, яким М. Галущинський присвятив значну частину своєї педагогічної діяльності, тривалий час залишались поза увагою дослідників. Саме вивчення частин загальної проблеми освіти – андрагогіки у науково-педагогічній діяльності М. Галущинського зумовило дослідження, котрим присвячується стаття.

Мета статті – дослідити діяльність Михайла Галущинського як андрагога в організації освіти дорослих у 20–30-х рр. ХХ століття з метою використання історико-педагогічного досвіду андрагогіки для професійної орієнтації та професійного навчання в сучасних умовах становлення ринкових відносин у незалежній Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У першій половині ХХ століття на західноукраїнських землях, які входили до складу Австро-Угорської імперії і Польщі, економічний і кооперативний рух із самого початку мав національний характер і був пронизаний ідеєю незалежності. У подвижницькій діяльності педагогів, культурно-просвітніх діячів товариств "Просвіта", "Рідна школа" найяскравіше відобразилось становлення системи економічної освіти українського населення. Історія вітчизняної освіти і виховання дає підстави стверджувати, що в ХІХ – першій половині ХХ століть в Україні діяла складна і розгалужена педагогічна система, яка в тодішніх умовах забезпечувала входження дорослих у нові суспільно-політичні і соціально-економічні відносини.

Зусиллями товариства "Просвіта" (1868), яке об'єднувало і координувало низку суспільних інституцій у справі освіти дорослих, було створено розгалужену мережу культурно-просвітніх закладів, забезпечених кваліфікованими кадрами, розроблено методику освітньо-виховної праці. В літературі того часу вживаються два тотожні поняття: "освіта дорослих" та "позашкільна освіта". У 20–30-ті рр. ХХ століття в освіті дорослих настали важливі зміни, пов'язані з наслідками Першої світової війни, окупацією Галичини, суспільно-політичними і соціально-економічними реформами, проблемами кадрового забезпечення господарства. Багаторічний голова товариства "Просвіта" М. Галущинський (1923–1931) наголошував: на перший план освітньої роботи постала ідея не лише дати дорослим знання, але освіту себе, свого пізнання і формування самого себе і свого ставлення до навколишнього світу. Тому йшлося не лише про оволодіння сумою знань, а про спроможність пізнання. Головна увага освітніх працівників приділялась не лише умовам навчання "неосвічених" людей, але організації роботи кожного дорослого над собою, над власною освітою [4, с. 3].

Організатори освіти дорослих повинні були враховувати складні умови переслідування всього українського, в яких опинилась галицька спільнота. У відносинах, серед яких доводиться жити нашому народові, "має освіта дорослих ще особливі завдання, – писав М. Галущинський. – Вона має в'язати всі порозділювані частини народу в одне *духовне ціле*, себто дбати про вироблення сильного почуття *національної єдності*". Освіта має дбати про взаємний обмін культурним надбанням та його вплив на кожного зокрема, оберігати національне почуття в народі від впливу чужої культури, "вона має стати *охоронним засобом* у щоденному розвитковій праці й у щоденній боротьбі за існування національного організму" [12, с. 107].

Освіта дорослих, отже, стала одним із провідних засобів національного виховання українців. Нове призначення вимагало теоретичного обґрунтування мети, змісту та методів просвітньої праці, викликало активізацію науково-методичного пошуку. Освітній праці з дорослими, вихованню найширших народних мас, високій новітній демократичній ідеї присвятив свій педагогічний талант педагог і учений М. Галущинський. Він започаткував у національному рухові нову епоху національної культури – української андрагогіки. "Михайло Галущинський своєю організаторською працею, пропагандою, своїми писаннями й науковими студіями вибився в нас на становище першого ученого українського андрагога!" – писав Іван Юцишин [9, с. 206].

Поняття *андрагогіка* (від гр. *aner andros* – "доросла людина", *ago* – "веду") – теорія навчання дорослих, яка вивчає специфічні закономірності засвоєння знань і вмінь дорослим суб'єктом у процесі навчальної діяльності, а також особливості керівництва останнього з боку професійного педагога. Вперше (1833 р.) поняття

"андрагогіка" використав німецький історик освіти Олександр Капп для позначення науки, яка займається проблемами освіти дорослих. Тоді цей термін не набув помітного поширення і навіть викликав сумніви в правомірності його існування. Тільки в середині ХХ століття андрагогіка почала набувати рис самостійної науки. Формуванню подібного статусу сприяло кілька причин, зокрема, загальне і всебічне ускладнення громадського життя, розширення діапазону видів діяльності сучасної людини, швидке старіння колись набутої компетентності, скорочення термінів функціональної придатності раніше отриманих знань. Ці соціальні фактори набули необхідності в навчанні дорослих упродовж життя.

Чималий педагогічний доробок з проблем освіти дорослих залишив М. Галущинський. Публікував статті на актуальні культурно-просвітні теми в українській національній пресі. Окремими виданнями у Львові вийшли такі праці педагога: "Народня освіта й виховання народу" (1920), "Одиниця і громада" (1921), "Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки" (1926), "Просвітні наради (практичні поради і вказівки)" (1927), "Геть неписьменність" (1927), "Позашкільна освіта" (1927), педагогічна праця польською мовою "Про виховання учителя до свого звання". Фахові журнали "Просвіти" містять низку статей на теми позашкільної освіти (освіти дорослих). За час головування у "Просвіті" М. Галущинський здійснив сотні поїздок по Галичині та Волині, був організатором і лектором багатьох освітніх курсів для дорослих і молоді на західноукраїнських землях [1, с. 164].

У підручниках з педагогіки дорослих "Народня освіта й виховання народу" (1920), "Позашкільна освіта" (1927) М. Галущинський розкрив читачеві досвід освіти дорослих у світі і в Україні, наголошуючи, що весь тягар культурно-просвітницької роботи лежить на людях доброї волі. Аналізуючи форми і методи освіти дорослих в Англії, Німеччині, Америці, Данії, діяльність народних домів, селянських університетів, автор знайомить читача з основами бібліотечної справи за кордоном, на Великій Україні, звертає увагу на таку ділянку освітньо-виховної праці серед дорослих, як виховання шляхом мистецтва. З усіх галузей освіти, від дошкільної до позашкільної, наголошує педагог, остання є найрізноманітнішою. Її багатство проявляється у різних сферах, а саме: через школу, народний університет, лекторій, самоосвітній гурток, або через книгу, бібліотеку, мистецтво. Ці головні види освітньої праці стоять на одному рівні, з якого творяться "прямовісні лінії", які можуть своїми розгалуженнями стикатися і доповнювати свою виховну силу [6, с. 45].

На думку галицького просвітителя, освіта дорослих є єдиним справжнім і виправданим шляхом, який не дасть людині втратити свого справжнього обличчя чи забути своє призначення, свою місію в житті. Якщо кожна особистість усвідомить своє велике покликання, то можна сподіватися, що у єдності такі люди стануть рушійною силою поширення освіти і національної самосвідомості. "Ось тут доходимо до найважливішої точки кожної організованої роботи. Головна засада організованої роботи є та, що кожний член організації приймає на себе відповідну частку роботи і відповідає за цілість. ... І куди не поглянемо, побачимо, що тільки те має вартість, що ми самі зробили, в що вклали свої сили й енергію, за чим уміли і потрапили постояти, – писав М. Галущинський у статті "До самоосвіти!". – Цю велику правду мав на увазі наш великий учитель І. Франко, коли писав: "Кожний думай, що на тобі мільйонів стан стоїть, що за долю мільйонів мусиш дати ти одвіт!" Значить, роботу мусимо самі виконати, але відповідальність несе кожний з нас поодинокі за мільйони" [2, с. 64–65].

У становленні системи освіти дорослих, пише М. Галущинський, простежується еволюція її мети, яка визначалася потребами суспільства і постійно видозмінювалася залежно від обставин. На початковому етапі вона відповідала потребам допомоги у подоланні неписьменності та добродійності. Головні управлінські центри освітніх установ виконували добродійні, обслуговуючі функції. Після французької революції, яка дала поштовх до утвердження рівноправ'я між людьми, обов'язком нового ладу стало усунення нерівності і в сфері освіти, "бо коли усунути цю нерівність, тоді багато легше й швидше перевести зрівнання всіх людей під іншими оглядами". Гаслом ХІХ століття стало "Знання то сила" [6, с. 4].

Намагаючись остаточно сформулювати мету освіти дорослих, М. Галущинський посилається на позицію визначного французького діяча Ж. Кондорсе, який ще за часів революції 1789–1793 рр. писав: "Дати усім людям засоби для того, щоб вони могли задовольняти свої потреби, забезпечити свій добробут, знати й здійснювати свої права, розуміти й виконувати свої обов'язки, забезпечити кожному можливість удосконалити свою працю і здібність виконувати громадські обов'язки, до яких правомірно усіх покликано, розвинути в повному обсягу здібності, якими природа обдарувала кожного, – така є перша мета національної освіти" [13, с. 139].

М. Галущинський наголошував на відсутності серед громадськості відповідального підходу до стану освіти дорослих, завданням якої є давати знання і виховувати. Педагог вважав освіту дорослих "безконечною ділянкою суспільної праці" не тільки тому, що одні покоління змінюються іншими, але й тому, що людство постійно творить нове, збагачує минулі досягнення і цим самим ускладнюються життєві умови, серед яких доводиться жити і працювати. Діяльність особи проходить серед громади, яка вимагає від неї служби для себе. Саме в цьому, на думку андрагога, полягає велика складність: вміти погодити власний інтерес особистості з інтересами громади. У праці "Інтерес громади в освіті дорослих" підкреслюється, що творення організованих спільнот є великим культурним надбанням людства. Однак досить часто їхні інтереси перехреснюються, стають приводом для конфліктів не тільки матеріальних, але й моральних. Перед кожною людиною постає проблема: чи підсилювати конфлікт та боротьбу, чи шукати шляхів як вийти з цієї боротьби "всіх проти всіх". Водночас, зазначає педагог, не розгубити би власних надбань, власної честі та одночасно долучитися до перемоги ідеї справедливості, яка за кожною людиною, кожним народом визнає повне право на життя та на користування всім життєвим багатством [3, с. 34–35]. Моральну силу постояти за себе, за свою спільноту, прийняти правильне рішення дає освіта, складовими якої є знання і виховання. Знання дає орієнтацію у складності питання, а виховання дає моральну силу, яка часто мусить сягати до неписаних скрижалів морального закону, що є сильнішим, а часто й більш виправданим, ніж писані закони [3, с. 35]. Від пізнання, освіти залежить становище особи, її позиція щодо підтримки однієї з спільнот, а від цього – і майбутнє народу.

Головним питанням освіти дорослих, вважав М. Галущинський, має стати виховання людини незалежно від її віку, становища, походження. "Всі потребують ще виховання, всі мусять зрозуміти, що не буде між нами гаразду, доки не станемо на тому, що всі члени одного народу так само вартні" [5, с. 15]. "Наше просвітне життя, рух в народі за школою, жертви зв'язані з сею установою, се поважне мірило нашого культурного рівня ... поважний завдаток кращої будучності" [5, с. 16]. Особливу увагу радить педагог звертати на життєвий досвід кожної окремої особи, на роботу в малих групах, у невеликих спільнотах, на освітню працю самих осіб. Зникає особа просвітителя-добродія (лектора), на її місце виходить нова постать – учителя, опікуна, провідника праці, інструктора.

Завдання освіти дорослих, як наголошував М. Галущинський, у формуванні освічених відповідальних громадян, які мають бути вірними людським і національним ідеалам, вимогам часу, покращувати своє життя, погоджувати особисті інтереси з загальними та підпорядковувати перші останнім, жити і працювати під гаслом творчості й будівництва. Освіта дорослих, на думку андрагога, мала й особливі завдання. У виняткових обставинах, серед яких доводиться жити нашому народові, вона має пов'язати всі порозділювані частини народу в одно духовне ціле, дбати про вироблення сильного почуття національної єдності. Освіта має дбати про взаємний обмін культурного доробку на душу окремих особистостей, оберігати національні почуття в народі від переважаючого впливу чужої культури. Вона має стати охоронним засобом у щоденній творчій праці й у щоденній боротьбі за існування національного організму [11, с. 6].

Змістом освіти, відзначав учений, мала стати цілість життя, "всі життєві інтереси, від видимих, котрі можемо схопити і збагнути змислами, до дальших і вищих, котрі схоплюємо нашим розумним думанням, аж до найвищих духових, котрі стають нашою власністю, коли їх глибоко відчуємо нашою душею" [7, с. 65]. Серед важли-

вих чинників загальної культури людини М. Галущинський виділяв виховання культури господарювання, економічну освіту, прагнення кожного до праці на користь спільноти й цілого народу. Культурно-просвітня робота, на думку М. Галущинського, мала бути проінтегрована однією провідною думкою: "національно освідомити український нарід, дати йому потрібні засоби для боротьби за існування, визначити йому належне місце серед культурних народів світу та вказати шлях для створення власної держави" [9, с. 210].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, за умов бездержавності справу освіти дорослих на західноукраїнських землях зосередили в своїх руках громадські організації. Найбільші заслуги у розвитку позашкільної освіти мало товариство "Просвіта". Ефективність діяльності забезпечувалася активною та самовідданою працею багатьох свідомих українців, до яких належав педагог і учений Михайло Галущинський – один із представників прогресивної інтелігенції, відзначений як почесний член товариства "Просвіта" за велику працю в ділянці народної освіти, вагомий внесок у розробку науково-методичних засад андрагогіки та практичну організацію позашкільної освіти.

У наш час андрагогіка набуває все більшої популярності: кожній дорослій людині необхідно постійно підвищувати кваліфікацію, оновлювати знання, бути в курсі подій і відповідати безупинно зростаючим вимогам суспільства. До перспективних напрямів подальшого дослідження відносимо проблему застосування андрагогічної концепції у різних видах та формах освіти дорослих.

Література

1. Відзначені за заслуги для народу. Почесні члени "Просвіти". *Календар "Просвіти" на звичайний рік 1930*. Львів, 1929. С. 147–172.
2. Галущинський М. До самоосвіти! *Календар товариства "Просвіта" на звичайний рік 1930*. Львів, 1929. С. 64–69.
3. Галущинський М. Інтерес громади в освіті дорослих. *Календар товариства "Просвіта" на переступний рік 1932*. Львів, 1931. С. 33–36.
4. Галущинський М. На переломі. *Календар "Просвіти" на звичайний рік 1929*. Львів, 1928. С. 2–5.
5. Галущинський М. Одиниця і громада. Львів, 1921. 23 с.
6. Галущинський М. Позашкільна освіта. Львів, 1927. 45 с.
7. Галущинський М. "Просвіта" і її день. *Життя і Знання*. 1929. Ч. 3. С. 65.
8. Гамбургская декларация об обучении взрослых. Принята пятой Международной конференцией по образованию взрослых, Гамбург, Германия, 14–18 июля 1997 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/hamburg_decl.shtml (дата звернення: 23.06.2020).
9. Гіптерс З. В. Економічна освіта на західноукраїнських землях та її сподвижники (XIX – перша половина XX століть): монографія. Київ: УБС НБУ, 2011. 347 с.
10. Енциклопедія українознавства: словникова частина: в 10 т. / за ред. проф. В. Кубійовича; перевид. в Україні. Львів: НТШ, 1993. Т. 1. С. 352.
11. Завдання "Просвіти" й обов'язки громадянства. Львів, 1931. 24 с.
12. Історія Товариства "Просвіта" у Львові. *Життя і знання*. 1934. Ч. 4. Додаток. С. 107–108.
13. Сірополко С. Просвіта і демократія. *Календар товариства "Просвіта" на звичайний рік 1931*. Львів, 1930. С. 139–140.

References

1. Vidznacheni za zasluhy dlya narodu. Pochesni chleny "Prosvity" (1929). [Marked for merits for the people. Honorary members of "Enlightenment"]. *Kalendar "Prosvity" na zvychnyy rik 1930* – Calendar "Enlightenment" for the ordinary year 1930. L'viv [in Ukrainian].
2. Halushchyns'kyy, M. (1929). Do samoosvity! [To self-education!]. *Kalendar tovarystva "Prosvita" na zvychnyy rik 1930* – Calendar of "Enlightenment" for the ordinary year 1930. L'viv [in Ukrainian].
3. Halushchyns'kyy, M. (1931). Interes hromady v osviti doroslykh [Community interest in adult education]. *Kalendar tovarystva "Prosvita" na perestupnyy rik 1932* – Calendar of the society "Education" for the leap year 1932. L'viv [in Ukrainian].

4. Halushchyns'kyy, M. (1928). Na perelomi [At the turn]. *Kalendar "Prosvity" na zvychnyy rik 1929 – Calendar "Enlightenment" for the ordinary year 1929*. L'viv, 2–5 [in Ukrainian].
5. Halushchyns'kyy, M. (1921). Odynytsya i hromada [Unit and community]. L'viv, 23 [in Ukrainian].
6. Halushchyns'kyy, M. (1927). Pozashkil'na osvita [Extracurricular education]. L'viv, 45 [in Ukrainian].
7. Halushchyns'kyy M. (1929). "Prosvita" i yiyi den' ["Enlightenment" and its day]. *Zhyttya i Znannya – Life and Knowledge*. 3, 65 [in Ukrainian].
8. Hamburhskaya deklaratsyya ob obuchenyy vzroslykh. Prynyata pyatoj Mezhdunarodnoj konferentsyej po obrazovanyu vzroslykh, Hamburh, Hermanyya, 14–18 yyulya 1997 h. [Hamburg Declaration on Adult Learning. Adopted by the Fifth International Conference on Adult Education, Hamburg, Germany, July 14–18, 1997]. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/hamburg_decl.shtml (Last accessed: 23.06.2020) [in Russian].
9. Hipters Z. V. (2011). Ekonomichna osvita na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh ta yiyi spodvyzhnyky (XIX – persha polovyna XX stolit') [Economic education in the western Ukrainian lands and its associates (XIX – first half of XX centuries)]. Kyiv: UBS NBU [in Ukrainian].
10. Entsyklopediya ukrayinoznavstva: slovnykova chastyna (1993) [Encyclopedia of Ukrainian Studies: Dictionary part]. V. Kubyovycha (Ed.). *Perevydannyya v Ukrayini. – Reprints in Ukraine*. V 10 t. L'viv: NTSH. Vol. 1. 352 [in Ukrainian].
11. Zavdannyya "Prosvity" y obov'yazky hromadyanstva (1931) [Tasks of "Education" and responsibilities of citizenship]. L'viv [in Ukrainian].
12. Istoriya Tovarystva "Prosvita" u L'vovi (1934) [History of the Society "Education" in Lviv]. *Zhyttya i znannya – Life and knowledge*. Vol. 4. Dodatok. 107–108 [in Ukrainian].
13. Siropolko S. (1930). Prosvita i demokratiya [Education and Democracy]. *Kalendar tovarystva "Prosvita" na zvychnyy rik 1931 – Calendar of the society "Education" for the ordinary year 1931*. L'viv. 139–140 [in Ukrainian].

Hipters Z.

doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Humanities and Social Work of Lviv State University of Life Safety
ORCID ID: 0000-0002-8307-929X

MYKHAYLO HALUSHCHYNSKY – UKRAINIAN ANDRAGOGIST

Mykhailo Halushchynsky's progressive pedagogical ideas (1878–1931) on the problems of andragogy in the western Ukrainian lands in the 1920s and 1930s are considered, and the possibility of their use in modern conditions is actualized. The teacher believed that special attention should be paid to the issues of individual approach in educational work with adults. In contrast to the nineteenth century, when the main thing was to acquire knowledge, in the twentieth century the main question for teachers was to teach everyone self-education, self-education. Adult education has become one of the leading means of national education of Ukrainians. The new appointment required a theoretical justification of the purpose, content and methods of educational work, caused the intensification of scientific research.

M. Galushchynsky considered the upbringing of a person to be the main issue of adult education. As far as each individual is aware of his great vocation, it is to be hoped that in unity such people will become the driving force behind the spread of education and national self-consciousness. Among the important factors of the general culture of man M. Galushchynsky singled out the education of economic culture, economic education, the desire of everyone to work for the benefit of the whole people. The teacher considered it an important task to teach people to think, to find means in the struggle for existence, to promote economic culture to create their own independent Ukrainian state. M. Galushchynsky is considered to be the first Ukrainian andragogue scientist for his great organizational work and promotion of adult education and writing scientific works.

Nowadays, andragogy is gaining more and more popularity: every adult needs to constantly improve their skills, be aware of events and meet the growing demands of society. Among the promising areas of further research include the problem of applying the andragogical concept in various types and forms of adult education.

Key words: andragogy, adults, Mykhailo Halushchynsky, individual approach to education, self-education.